

AP 4 MASKINOMKOSTNINGER 2016

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

På planteavlsbrug

Maskinomkostninger udgør en stor del af omkostningerne til dyrkning af salgsafgrøder.

Maskinomkostningerne udgør en stor del af omkostningerne til dyrkning af salgsafgrøder. Størrelse og variation i maskinomkostninger for 2016 er analyseret for planteavlsbedrifter med hovedproduktion af salgsafgrøder samt for bedrifter med fabriksroer, frø og stivelseskartofler.

De gennemsnitlige maskinomkostninger eksklusive arbejde for 2016 er i sammenligning med 2015 på sammenligneligt niveau under hensyntagen til stigning i forbrugerindekset. Det beregnede gennemsnit

DATA TIL ANALYSER

Data til analyser af maskinomkostninger for perioden 2011 til 2016 er baseret på et andet datagrundlag end de tidligere udførte analyser.

Tidligere anvendtes årsrapporter som datagrundlag. Fra 2011 anvendes Økonomi databasens driftsgrensanalyser. Det betyder, at vurderingen af forskellene mellem 2011 til 2016 og tidligere år må ske med forbehold for ændringer i datagrundlaget. Kriterierne for udvælgelse af bedrifter ligger så tæt på tidligere definitioner som muligt.

dækker over en stor spredning i omkostningerne imellem de enkelte bedrifter. En tredjedel af de analyserede bedrifter har i 2016 i gennemsnit haft maskinomkostninger, der er 46 pct. mindre end den tredjedel, der har de højeste maskinomkostninger.

Karakterisering af datagrundlag

Flere karakteristika skal være opfyldt, for at en driftsgrensanalyse kan indgå i analysegrundlaget:

- Maskinstationsomkostningerne er maksimalt 1.500 kr. pr. ha.
- Maskinstationsindtægterne er maksimalt 1.500 kr. pr. ha.
- Vedligeholdelsen er minimum 100 kr. pr. ha og maksimalt 5.000 kr. pr. ha (indeholder både "vedligehold markredskaber" og "vedligehold andet inventar"). Det skyldes, at det er regnskabspraksis på en række bedrifter, at maskinomkostningerne ikke konteres under "markredskaber" men derimod under "andet inventar").
- Brændstof og diverse er maksimalt 2.500 kr. pr. ha.
- Afskrivninger på maskininventar er maksimalt 15.000 kr. pr. ha. Posten indeholder både "afskrivninger markredskaber" og "afskrivninger andet inventar". Det skyldes, at det er regnskabspraksis på en række bedrifter, at værdien af maskinomkostningerne ikke konteres under "markredskaber" men derimod under "andet inventar".
- Bedrifterne har en positiv maskinsaldo.
- Bedrifternes areal med salgsafgrøder er minimum 50 ha.

Bedrifter med driftsgren salgsafgrøder har primært korn, raps og eventuelt arealer med frø, og der indgår ikke bedrifter med kartofler, fabriksroer eller andre specialafgrøder. Sammenlignes der med tilsvarende analyse for 2012 og tidligere, var analysegrundlaget primært bedrifter med hovedproduktion korn. I 2012 indgik fabriksroer og stivelseskartofler også i definitionen salgsafgrøder. Fra 2013 og frem er disse produktioner opgjort i selvstændige driftsgrene.

Man kan lave en grovanalyse af egne maskinomkostninger med udgangspunkt i virksomhedens regnskab, som vist i boksen "maskinomkostninger", og sammenligne disse med de efterfølgende resultater. I de beregninger indgår ikke aflønning af hverken ejers eller medhjælperes arbejdskraft. For at have det bedste sammenligningsgrundlag kan økonomikonsulenten udarbejde en driftsgrenanalyse for den enkelte bedrift, så det svarer til det, der indgår i nærværende analysegrundlag.

MASKINOMKOSTNINGER (EKSKL. LØN)

Maskinstation netto

+ brændstof

+ vedligehold

+ afskrivninger maskiner

+ forrentning af maskinværdi (5 pct.)

= maskinomkostninger i alt

/ antal ha

= maskinomkostninger pr. ha

Maskinomkostninger for planteavlbedrifter 2016

De gennemsnitlige maskinomkostninger eksklusive løn på bedrifter med salgsafgrøder udgør 3.415 kr. pr. ha i 2016. Skal man vurdere de samlede omkostninger til dyrkning af afgrøderne, skal der tillægges omkostninger til arbejdskraft. Den gennemsnitlige løn til ejer og medarbejdere for de bedrifter med salgsafgrøder, der indgår i analysen, udgør i 2016 omkring 1.500 kr. pr. ha, hvilket er et beskedent fald fra 1.550 kr. pr. ha i 2015, som kan skyldes en mindre stigning i kapacitet på maskinparken.

Behovet for arbejdskraft er naturligvis meget afhængigt af afgrødevalg og maskiner på bedriften. Maskinomkostningerne er i denne analyse i øvrigt beregnet uden arbejdsomkostninger. Det betyder, at det ikke afspejles, hvis visse bedrifters højere maskinstationsomkostninger resulterer i lavere lønomkostninger, og man skal i øvrigt bemærke, at lønomkostningerne fra driftsgrensanalyserne til dels stammer fra skønnede beløb, der fordeles over alle driftsgrene på bedriften. Ligeledes viser omkostningerne ikke den ekstra lønomkostning, som det nødvendigvis kræves, hvis bedrifterne har en maskinstationsindtægt.

Bedrifter med salgsafgrøder, hvor omkostninger til maskinstation er større end 1.500 kr. pr. ha (bedrifterne er ikke medtaget i gennemsnittet i tabel 1), har gennemsnitlige maskinomkostninger på 4.255 kr. pr. ha. Det er ca. 800 kr. i gennemsnit mere end de bedrifter, der har under 1.500 kr. pr. ha til maskinstation. For at få den fulde analyse af maskinomkostningerne til marken skal arbejdsomkostninger medtages, hvilket alt andet lige må forventes at være mindre for bedrifter med højere omkostninger til maskinstation. Læs mere om maskinomkostninger inkl. arbejde i "Business Check Planteproduktion 2016".

Maskinomkostninger er analyseret på baggrund af års- rapporter i perioden 2007 til 2010 og driftsgrensanalyser i perioden 2011 til 2016, se tabel 1.

Udvikling i maskinomkostninger

Tabel 1 viser udviklingen i maskinomkostninger i løbet af de seneste ti år. For at kunne lave en sammenligning af omkostningerne imellem de enkelte år er priserne også angivet i 2016-priser, se figur 1. Priserne er til det formål korrigeret med udgangspunkt i forbrugerprisindekset.

Omkostningerne er desuden efterfølgende indekseret med udgangsåret 2007 som indeks 100. Fra 2007 til 2010 har der været ret stabile maskinomkostninger, og ændringen af opgørelsesprincip fra 2011 til 2016 har ikke ændret på dette, hvilket bl.a. kan ses på indekset, der siden 2011 har ligget på samme niveau (indeks 107- 110).

Fra 2015 til 2016 er der kun tale om meget små ændringer fra året før. De variable omkostninger er faldet med 47 kr. pr. ha, og faste omkostninger er faldet med blot 10 kr. pr. ha i årets priser. Der er fald i omkostninger til brændstof og maskinstation men en stigning i omkostninger til vedligehold.

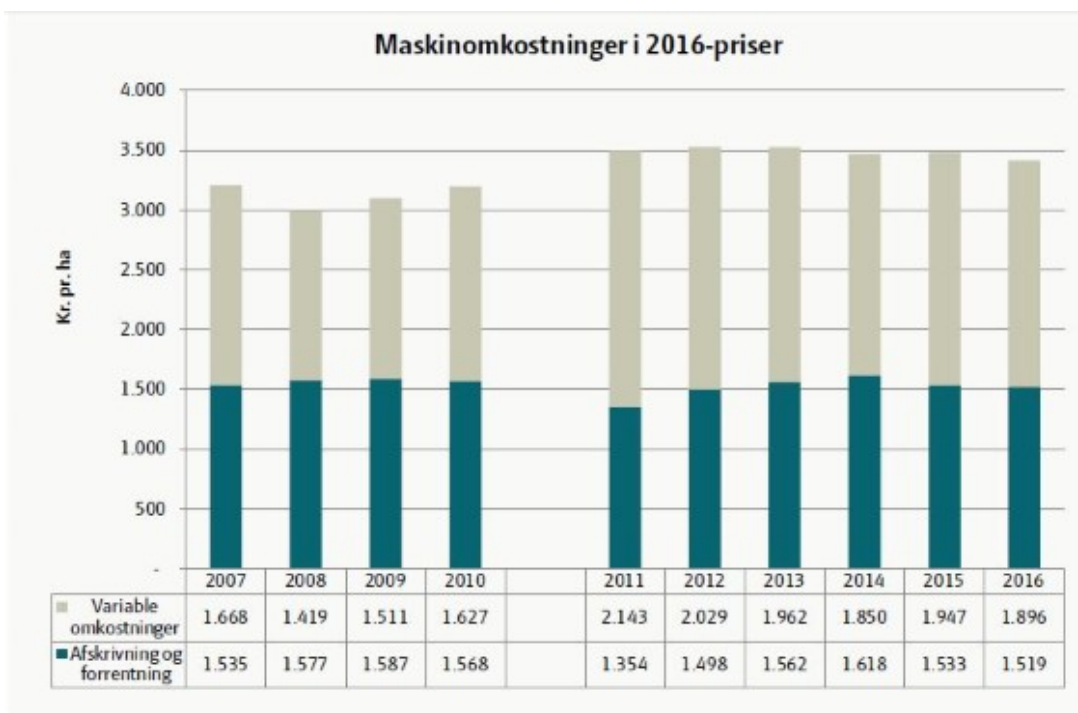
Omkostninger til afskrivninger falder svagt, mens der er en mindre stigning til forrentning. Flere vedligeholdelsesomkostninger og mindre afskrivninger kunne tyde på, at der ikke investeres i nyt maskinventar, og der i stedet bliver vedligeholdt mere på de gamle maskiner. Læs mere om investeringer i analysen "10 års oversigt". Samlet set er maskinomkostningerne faldet med 57 kr. pr. ha i årets priser fra 2015 til 2016. På den nederste linje i tabellen ses

maskinomkostningerne i 2016-priser og et fald på 64 kr. pr. ha fra 2015 til 2016.

Generelt ligger maskinomkostningerne stabilt omkring 3.500 kr. pr. ha, hvilket kan ses i 2016-priserne, hvor maskinomkostningerne siden 2011 har ligget på et niveau mellem 3.415 og 3.528. Arealet er i gennemsnit steget fra 120 ha i 2007 til 227 ha i 2016.

TABEL 1. UDVIKLING I MASKINOMKOSTNINGER 2007 TIL 2016, BEDRIFTER MED SALGSADFGRØDER

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antal ejendomme	402	375	413	509	515	453	569	805	582	525
Areal i gns.	120	156	140	195	168	208	194	203	210	227
	KR. PR. HA				KR. PR. HA					
Vedligehold	621	591	831	875	705	748	811	786	709	1.004
Maskinstation	134	132	142	225	674	482	429	391	693	397
Brændstof og diverse	687	557	405	420	674	765	697	659	541	495
VARIABLE I ALT	1.442	1.280	1.378	1.520	2.053	1.995	1.936	1.836	1.943	1.896
Afskrivninger	998	1.067	1.019	1.022	985	1.035	1.075	1.116	1.072	1.057
Forrentning	329	356	429	443	312	438	467	489	457	463
FASTE I ALT	1.327	1.423	1.448	1.464	1.297	1.473	1.542	1.605	1.529	1.519
MASKINOMKOSTNINGER I ALT	2.769	2.703	2.826	2.984	3.350	3.468	3.478	3.440	3.472	3.415
Maskinomkostninger i 2016-priser	3.204	2.996	3.098	3.194	3.497	3.528	3.524	3.468	3.479	3.415
Indeks 2007 = 100	100	94	97	100	109	110	110	108	109	107

Figur 1. Maskinomkostninger korrigeret for den almindelige prisudvikling 2007-2016 (forbrugerprisindekset), bedrifter med salgsafgrøder. Ved vurdering af tallene bør ændringer i datagrundlag for 2011 til 2016 i forhold til tidligere inddrages i vurderingen.

Spredning i maskinomkostninger

I tabel 2 ses driftsgrensanalyserne med salgsafgrøder, opdelt i tre grupper sorteret efter

maskinomkostningernes størrelse. De enkelte omkostningsposter er endvidere specificeret. Med de usikkerheder in mente, der ligger i de enkelte opgørelser, ses det, at

- den tredjedel af de analyserede bedrifter, der har de laveste maskinomkostninger i 2016, har maskinomkostninger, der er ca. 44 pct. mindre end den tredjedel, der har de højeste maskinomkostninger. I 2015 var spredningen mellem højeste og laveste tredjedel 47 pct.
- den laveste og højeste tredjedel afskriver med gennemsnitligt samme pct. på deres markinventar, men den højeste tredjedel har en bunden kapital, der er dobbelt så stor som den laveste tredjedel, hvorfor deres omkostninger er tilsvarende større.
- den højeste tredjedel har i gennemsnit både de højeste maskinstation-, vedligehold- og brændstofsomkostninger. Fordelingen mellem variable og faste omkostninger er for den laveste tredjedel: 60 pct. af omkostningerne er variable og 40 pct. er faste omkostninger, hvor den mellemste og højeste tredjedel har ca. 55 pct. variable og 45 pct. faste omkostninger. Bedrifterne med de laveste omkostninger har derved også nemmere ved hurtigt at justere deres omkostninger i forhold til produktionen på grund af større andel variable omkostninger.
- Der er ca. 2.000 kr. pr. ha i forskel mellem den laveste og højeste tredjedel.

TABEL 2. SPREDNING I MASKINOMKOSTNINGER, BEDRIFTER MED SALGSAFGRØDER

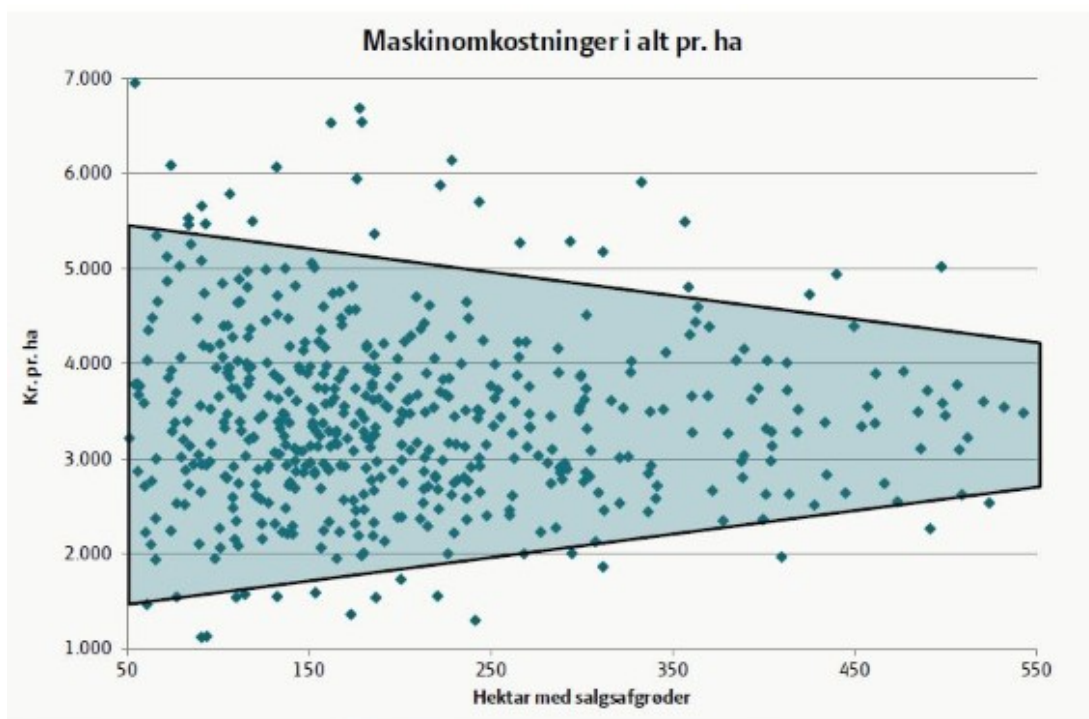
2016	LAVESTE TREDJEDEL	MELLEMSTE TREDJEDEL	HØJESTE TREDJEDEL
Antal ejendomme	175	175	175
Areal i gennemsnit	241	238	202
KR. PR. HA			
Vedligehold	790	990	1.234
Maskinstation	290	400	501
Brændstof og diverse	432	489	563
VARIABLE I ALT	1.512	1.879	2.297
Afskrivning	667	1.004	1.500
Forrentning	296	447	645
FASTE I ALT	963	1.451	2.144
Maskinomkostninger i alt, kr.	2.475	3.330	4.442

TABEL 3. VARIATIONEN I MASKINOMKOSTNINGER

Bedriftstype	SALGSAFGRØDER				SPECIALISERET FRØ	FABRIKSROER	STIVELSESKARTOF-LER
	PLANTEPRODUKTION		SVINEPRODUKTION				
Jordbund/vanding	LERJORD	SANDJORD	LERJORD	SANDJORD			
Antal ejendomme	96	37	231	170	31	95	30
KR. PR. HA							
Vedligehold	1.000	872	1.090	912	991	1.447	1.419
Maskinstation	307	467	406	425	643	1.538	3.098
Brændstof og diverse	479	450	507	494	497	780	831
VARIABLE I ALT	1.786	1.789	2.003	1.831	2.130	3.765	5.349
Afskrivninger	1.184	1.111	1.072	955	1.178	1.850	1.722
Forrentning	594	338	460	395	404	678	466
FASTE I ALT	1.778	1.448	1.532	1.350	1.582	2.528	2.188

Maskinomkostninger i alt, kr.	3.564	3.238	3.534	3.181	3.713	6.293	7.537
-------------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

De første fire kolonner er baseret på driftsgrensanalyser på bedrifter med salgsafgrøder. De sidste tre kolonner er baseret på driftsgrensanalyser på bedrifter med specialiseret frø, stivelseskartofler og fabriksroer. Gennemsnitstallene dækker over en stor variation i datagrundlaget.

Figur 2. Maskinomkostninger pr. ha som funktion af arealet for driftsgrensanalyser, bedrifter med salgsafgrøder.

Maskinomkostninger - jordbund og produktion

I tabel 3 er vist maskinomkostningerne for salgsafgrøder, inddelt afhængigt af fremherskende jordbundstype, og om der er tale om en planteavlsbedrift eller en bedrift med svineproduktion. Desuden ses maskinomkostningerne for driftsgrensanalyserne for specialiseret frøproduktion, fabriksroer og stivelseskartofler.

Bedrifter, der karakteriseres som lerjord, har JB 5-9 på mere end 50 pct. af det dyrkede areal. Driftsgrensanalyser med specialiseret frøproduktion er ejendomme med salgsafgrøder, hvor arealet med frø udgør mindst 15 pct. af det dyrkede areal i driftsgrenen salgsafgrøder. I driftsgrensanalyserne for specialiseret frø, fabriksroer og stivelseskartofler opdeles data ikke på baggrund af jordbund.

Det ses i tabellen, at maskinomkostningerne på bedrifter med planteproduktion (mere end 50 pct. af standardomsætningen fra planteproduktion) har lidt større omkostninger på lerjord end på sandjord. For planteavlsbedrifter med overvejende svineproduktion gælder det ligeledes, at maskinomkostningerne er størst på bedrifter med overvægt af lerjord.

Bedrifter med frøproduktion har omtrent samme omkostningsniveau som ejendomme uden væsentlig frøproduktion (overvejende lerjord). Til gengæld er maskinomkostningerne væsentligt

større ved fabriksroer og stivelseskartofler bl.a. på grund af specialmaskiner og højere omkostninger til maskinstation.

Figur 2 illustrerer den store variation i maskinomkostningerne på bedrifter med salgsafgrøder. Figuren viser et plot af maskinomkostninger i kr. pr. ha som funktion af arealet i ha for bedrifter med salgsafgrøder. Der er i datamaterialet ikke nogen klar sammenhæng mellem størrelsen af det dyrkede areal og størrelsen af maskinomkostninger, men der ses en tendens mod, at maskinomkostningerne på de store bedrifter ligger inden for et mere snævert interval end på de mindre bedrifter. Det forventes primært at skyldes, at de store bedrifter opnår en bedre kapacitetsudnyttelse af maskinparken og bedre købspriser på maskiner.